Slovenský skauting

Historická komisia

Vznik slovenských skautských oddielov v rokoch 1919 - 1920

Michal Novák

2022

Vznik prvého slovenského skautského oddielu v Žiline

Skauting sa na území Slovenska pevne usadil už v roku 1913, kedy vznikli prvé oddiely Uhorského skautského zväzu a tiež židovské oddiely organizácie Hašomer Kadimah. Medzi členmi týchto oddielov boli aj skauti slovenskej národnosti, no na prvý naozaj slovenský skautský oddiel si museli počkať až do konca svetovej vojny a vzniku spoločného štátu Čechov a Slovákov.

V každej skautskej príručke sa pri kapitole venovanej histórii skautingu uvádza žilinský skautský oddiel študentov Jána Vančíka a Gejzu Khadeho ako prvý slovenský skautský oddiel. Ako to vlastne bolo so vznikom slovenských skautských oddielov v nepokojných časoch vzniku Československa približuje tento článok.

Prvé počiatky na Slovensku.

Náš slovenský skauting vznikol iba po prevrate. Búrlivé dni októbrovej revolúcie vzbudily i mládež slovenskú z letargie. Nemal sa jej kto v týchto ťažkých dobách ujať, veď bolo treba stavať štáty a oslobodzovať národy. Na oslobodenom Slovensku bol prvým oddielom slovenských skautov t. zv. „Študentský scouts oddiel" na čsl. št. reálke v Žiline*). Založil ho v marci 1919 br. Ján Vančík a Gejza Khade, študenti reálky. Preukazoval krásnu životaschopnosť a vyvíjal peknú činnosť praktickú,

ktorá bohužiaľ prervaná bola vpádom boľševických hord zo súsedného Maďarska na naše Slovensko v júni 1919. Škola bola zatvorená a obsadená vojenskými úradmi a tak i skauting musel dočasne odpočívať. Už pred týmto vojenským presunom pomýšľalo sa vo viacerých slovenských mestách zakladať oddiely slovenských skautov a v r. 1920 po vyčistení Slovenska od nepriateľa založily sa oddiely v Bratislave, Prešove i Trenčíne a oživotvoril sa tiež oddiel žilinský za vedenia br. L. Janzu.

Takto je vznik prvého skautského oddielu opísaný v knihe *Skautská príručka* od Vojtecha Cvengroša a Lojza Janzu z roku 1929. Bádaním sa podarilo zistiť len strohé informácie o zakladateľoch oddielu. Obaja chlapci navštevovali rovnakú triedu žilinského gymnázia a patrili k študentom s lepším prospechom. Gejza Khade (Khádé) sa narodil 3. apríla 1902 v Žiline v rodine súdneho úradníka. Vo výročnej školskej správe žilinského gymnázia sa v roku 1914 uvádza správa o odohraní školskej

divadelnej hry, kde rolu skauta zahral práve Gejza Khade. Zaujímavý článok z budapeštianskych novín z apríla 1926 uvádza, že pražský úradník Gejza Khádé si v Budapešti prenajal byt, z ktorého zmizol, pátra po ňom polícia a nie sú o ňom žiadne správy. A žiadne iné správy sa nám ani viac zistiť nepodarilo. O Jánovi Vančíkovi sa podarilo zistiť ešte menej. V roku 1921 si dokončil časť štúdia na gymnáziu v Bratislave a v tom istom roku sa spomína aj ako účtovník asistent pri finančnom riaditeľstve v Bratislave.

Budova žilinského gymnázia v období okolo roku 1919.

Žilinský oddiel vznikol v naozaj komplikovanej dobe, na ruinách Uhorska, v novom a ešte nie príliš stabilnom Československu, ktoré navyše v tom čase bojovalo o svoje hranice. Dovolím si preto predpokladať, že oddiel vychádzal z uhorského skautingu, aj keď bol tvorený zrejme vo väčšine slovenskými študentmi. O tom, že sa jeho zakladatelia ďalej angažovali v skautskom hnutí nemáme žiadne informácie. Žiadne iné informácie sa nepodarilo zistiť ani o skautskej činnosti či iných členoch oddielu.

Niekedy na prelome rokov 1919/1920 obnovil aktívnu činnosť oddielu vtedy ešte študent Lojzo Janza, neskorší mimoriadne aktívny skautský činovník a oddiel existoval pravdepodobne až do zákazu činnosti v roku 1938.

Bratislava 1,
prvý slovenský oddiel v Bratislave

O činnosti tohto oddielu existuje veľké množstvo informácii, keďže jeho činnosť má už vyše storočnú históriu. No o jeho začiatkoch nevieme veľa, skôr naopak, existuje niekoľko teórií o jeho vzniku. Posledné bádanie prinieslo niekoľko zaujímavých zistení.

Situácia v Bratislave, vtedy ešte v Pressburgu, Pozsónyban či v Prešporku bola krátko po vzniku republiky veľmi búrlivá. V januári 1919 bolo mesto obsadené československým vojskom a legionármi. Panovalo tu veľké napätie a dochádzalo k rôznym protestom, sporom či streľbe. Vedenie mesta bolo nútené prijať rôzne nepopulárne opatrenia ako napríklad vyhlásenie stanného práva, či zákaz dovozu maďarských novín. V meste nastali aj výrazné problémy so zásobovaním. Za týchto okolností, ktoré v tom čase v Bratislave panovali je dosť nepravdepodobné, aby tu vznikol funkčný a ešte k tomu česko-slovenský skautský oddiel. Situácia sa v meste upokojila až na jar 1919, kedy už bolo po podpise zmlúv isté, že Bratislava ostane pevnou súčasťou Československa. Nastal výrazný prílev nových úradníkov, učiteľov a inteligencie prevažne z Čiech. Je potrebné dodať, že ak v tomto období pracovali v Bratislave skautské oddiely, mohlo ísť len o tie, ktoré vznikli už pred vypuknutím 1. svetovej vojny. Boli to oddiely maďarské, nemecké a židovské.

Prvé správy o snahe založiť slovenský skauting v Bratislave boli uverejnené v časopise *Junák* na jar v roku 1919 a ich autorom bol významný český pedagóg a skaut Eduard Štorch, skautským menom Sachem. Ten v Bratislave pôsobil v rokoch 1919 – 1921 a zastával funkciu školského inšpektora pre bratislavský a malacký okres. Bol tiež okresný skautský spravodajca v Bratislave. Časopis *Junák* uverejnil v máji a tiež koncom roka 1919 tieto správy: *„Zástupce vrch. vůdce br. odb. učitel E. Štorch (Šachem) koná v Bratislavi přípravy k založení skautingu na Slovensku.“* Text druhej výzvy: *„Br. Ed. Štorch, zástupce vrch. vůdce spolku JČS se stal škol. inspektorem v Bratislavi na Slovensku a chystá se organisovati skauting. Kdo z našich pracovníků odchází na Slovensko, nechť se hlásí u něho k výpomoci.* Ide zrejme o doteraz najstaršie známe písomné zmienky organizovania slovenských skautských oddielov v Bratislave.

Pri založení 1. oddielu stálo hneď niekoľko významných českých skautov. Prvým vodcom oddielu bol pôvodom jaroměřský skaut a zakladateľ tamojšieho oddielu Karel Tylš. V Bratislave pracoval ako úradník zásobovacieho ústavu. Ako sám spomína, vedenia sa ujal spolu s Albertom Dutkom mladším,

synom MUDr. Alberta Dutku, železničného lekára, člena Maffie (odbojovej českej organizácie z čias monarchie) a osobného priateľa T. G. Masaryka. MUDr. Dutka sa začiatkom roka 1920 spomína ako okresný spravodajca v Bratislave. Skúsený skautský činovník Tylš sa spolu s ďalšími spolupracovníkmi pustil do zakladania slovenského skautského oddielu v Bratislave. Presný dátum vzniku oddielu nevieme. Jeden zo zdrojov uvádza sa, že členovia 1. oddielu skladali skautský sľub už 24. apríla 1919 na Železnej studničke. Táto informácia nie je príliš realistická a s najväčšou pravdepodobnosťou aj mylná. V článku v novinách Slovenský denník z 12. februára 1920 sa uvádza, že v novembri minulého roku (1919) vznikla prvá družina v Bratislave. Veľmi zaujímavou je aj pohľadnica, ktorú poslali skauti z Jaroměře Karolovi Tylšovi do Bratislavy 23. novembra 1919. Na záver pozdravu želajú zdar jeho druhému oddielu. Medzi prvými členmi oddielu boli Martin Holý,

V roce 1916 jsme oba s bratrem Josefem a pak ještě s dalšími junáky byli odvedeni a odešli do válečné fronty. Téměř ustala další činnost jaroměřských junáků-sokolů. K obnovení došlo až na jaře 1919, kdy jsme se vrátili jako dobrovolníci I. sokolské stěniny župy Podkrkonošské-Jiráskovy ze Slovenska. Hned byla zahájena další činnost mým bratrem Josefem. Já jsem záhy odešel za svým povoláním do Bratislavy, kde jsem na konku r. 1919 začal organizovat, jako vůdce 1. oddílu tamnější skauting a to společně s br. Albertem Dutkou-byl synem MUDra A. Dutka, člena Mafie a přítel TGM-Martinem Holým, Karolem Danihelem, J. Janderou, K. Schubertem a dalšími.

J. Jandera, K. Schubert a Karol Danihel. Ten sa už v roku 1922 spomína ako vodca 1. oddielu v Bratislave. Karel Tylš mal veľmi blízko aj k športu. Stál pri zrode behu Devín – Bratislava v roku 1921, neskôr sa venoval aktívne lyžovaniu a články o ňom uverejňoval v rôznych periodikách a v prvých číslach skautského časopisu Buď pripravený. O Jaroslavovi Janderovi sa nám podarilo zistiť len to, že bol v tom čase študentom Československej štátnej reálky v Bratislave a pochádzal z Prahy. O Martinovi Holom nevieme nič bližšie, ale mohlo by ísť o významného slovenského herca a divadelného režiséra, ktorý približne v tej

Krásnu myšlienku, ako som už spomenul, priniesli na Slovensko bratia Česi. Pomocou a prácou br. Janderu, Tylša a Dutku bola minulého roku ešte v novembri založená prvá družina skautov na Slovensku v Bratislave. Tým bol daný základ skautingu na Slovensku. Myšlienka našla v Bratislave hlavne v radách študenstva dosť veľkého porozumenia. Odbornými prednáškami o skautingu a usilovnou prácou organizačnou dosiahli vyše spomenuti zakladatelia svojho cieľa. Slovenská mládež v Bratislave pochopila túto zdravú myšlienku z väčšej čiastky a prihlásila sa do radov skautov. Dnes má skauting v Bratislave už okolo 100 činných členov. Činnosť ich počína sa teraz rozvinovať. Dočasnú klubovňu má skauting v Župnom dome, II poschodie. Každý štvrtok od 5—6 hod. večer vydržiava sa tam „poradný oheň". Posledne bola na ňom prednáška p. riaditeľa dr. Pokorného, ktorý prednášal „O Starých Grékoch". Prednášateľ pekne naznačil prednáškou svojou výchovu mladíkov v starom Grécku a porovnal výchovu túto s výchovou mládeže, ktorú prevádza skauting. Každú stredu od 4—5. hod. odpol. vydržiava sa v budove reál gymnázia „skautský telocvik". Konečne obyčajne každú nedeľu o 2. hod. odpol. je vychádzka skautov. Toto je dočasná činnosť. Skauting v Bratislave má členov činných, prispievajúcich a zakladajúcich. Činní platia ročne 10 kor. a súčastňujú sa všetkého hnutia skautského. Chudobní môžu byť od platenia tohoto príspevku oslobodení. Prispievajúci členovia platia ročne 10 kor. a konečne zakladajúci 100 kor. jeden raz pre vždy. Doposiaľ má skauting v Bratislave len jednoho zakladajúceho člena. Preto vyzývam všetkých priateľov zdravej výchovy mládeže, by sa stali prispievajúcimi a majetnejší i zakladajúcimi členmi tejto krásnej myšlienky skautskej. A ty mládež slovenská, staň sa činným členom pre teba tak zdravej myšlienky, ako je skauting. Prihlásiť sa za činného, prispievajúceho alebo zakladajúceho člena je možné písomne alebo ústne u br. Danihela alebo br. Dutku (Reál. gymnázium). Prajúc tejto krásnej a zdravej myšlienke skautskej na Slovensku mnoho zdaru, vyzývam našu mládež a jej priateľov, aby ju všemožne podporovala.

Alexander S. Pakan, študujúci.

dobe ozaj v Bratislave študoval. Ako pracoval skautský oddiel vo svojich začiatkoch pekne opisuje priložený novinový článok. V ňom je uvedené aj to, že noví záujemcovia sa majú hlásiť u Danihela či Dutku, študenta reálky. Ako autor článku je podpísaný Alexander Samuel Pakan, rodák z Myjavy, neskorší zakladateľ a prvý predseda Klubu novinárov – dôchodcov Slovenského zväzu novinárov.

Dokladom o založení 1. oddielu v Bratislave v roku 1919 je aj skautská vlajka na fotografii z roku 1924. Ide o zborovú vlajku 1. zboru Bratislava. Základom pre vytvorenie zboru bol určite 1. oddiel a práve preto je na zástave uvedený rok 1919. To dokladuje rok vzniku 1. oddielu a tým aj slovenského skautingu v meste. Popis fotografie uvádza, že vlajku drží zborový vodca 1. zboru v Bratislave František Hercík. Archív Historickej komisie obsahuje niekoľko fotografií z tohto slávnostného aktu. Tylš a Dutka sa 10. apríla 1920 uvádzajú aj ako zakladatelia skautského oddielu vo Svätom Jure. Pomáhali s činnosťou oddielu a dohliadali na jeho vznik.

Slávnostný akt udelenia zborovej vlajky I. zboru Bratislava v roku 1924.

Na fotografii vľavo je MUDr. Albert Dutka st., v roku 1920 okresný spravodajca v Bratislave a vpravo je už ako absolvent Kráľovského námorného ústavu v Neapole v roku 1929 Dr. Albert Dutka ml., spoluzakladateľ 1. oddielu v Bratislave.

Na záver môžeme zhodnotiť, že s najväčšou pravdepodobnosťou vznikol 1. oddiel v Bratislave naozaj až koncom roka 1919 a pri jeho zrode stáli hlavne Karel Tylš a Albert Dutka ml.. Keďže mal

v tom čase Albert Dutka ml. iba 14 rokov s veľkou pravdepodobnosťou zastrešoval vedenie oddielu Karel Tylš a Albert Dutka ml. sa venoval skôr praktickej skautskej činnosti a bol v začiatkoch skôr zástupcom vodcu oddielu.

Prvý slovenský skautský oddiel v Prešove

História je ozaj veľmi zaujímavá veda, ktorá bádateľovi dokáže pripraviť nejedno prekvapenie. Tak to bolo aj pri pátraní o okolnostiach vzniku prvého slovenského skautského oddielu na východe Slovenska, v Prešove.

Koniec 19. storočia poznačil Uhorsko a nevynímajúc región Šariš ďalšou veľkou vlnou vysťahovalectva. Medzi mnohými bol aj Michal Matisko zo šarišskej obce Miklušovce. V roku 1890 odišiel za vidinou lepšieho života do americkej Pennsylvánie. Tu sa jeho manželke Barbore (rodenej Krajňakovej) narodil 11. júna 1893 syn Michal junior. Ako roky plynuli, Michal sa v Pennsylvánii stal skautom a neskôr vodcom v organizácii Boy Scouts of America.

Z ústneho podania starých skautov sme vedeli, že prvý skautský oddiel založil v Prešove akýsi Matisko v roku 1919 a to, že bol námorníkom. Jeho fotografia v námorníckej uniforme vraj visela v prešovskej skautskej klubovni ešte začiatkom 30. rokov 20. storočia. No nejestvoval žiaden písomný doklad či fotografia, ktoré by potvrdzovali toto tvrdenie. Ani starí skauti nemali viac informácií. Spojenie medzi Matiskom a skautmi v Prešove sa neudržalo a už v 30. rokoch bezvýsledne pátrali po osude svojho zakladateľa.

Krátko po prelome tisícročí sa v oblastnej kancelárii objavila stará skautská príručka *Táboření*. Knihu priniesol starší pán, no nikto z prítomných skautov sa ho nespýtal na jeho meno a zrejme sa ho už ani nikdy nedozvieme. Len prišiel, odovzdal knihu a odišiel. Jej titulný list zdobili dve vzácne pečiatky. Prvá z pečiatok patrila 1. oddielu skautov v Prešove. S najväčšou pravdepodobnosťou je to prvá a teda najstaršia verzia oddielovej pečiatky tohto oddielu. Snáď ešte z roku 1919 alebo 1920. Tá druhá, rovnako veľmi vzácna patrila 1. kmeňu roverov v Prešove. Tento kmeň roverov vzišiel práve zo spomínaného 1. oddielu skautov, čo dosvedčoval aj rok vzniku oddielu uvedený na pečiatke, teda rok 1919. Bol to prvý hodnoverný dobový doklad o tom, že prvý slovenský skautský oddiel bol v Prešove naozaj založený už v tomto roku.

Ubehlo niekoľko rokov a vďaka digitalizovaným školským správam bol objavený ďalší zaujímavý a vzácny písomný doklad. Prvá výročná správa Šafárikovho československého štátneho reálneho gymnázia v Prešove. V nej bolo uvedené nasledovné: *"Americký Slovák, legionár Macejko pestoval so svolením sboru s chlapcami nižších tried skauting a oboznámil ich s americkou praktičnosťou a prostotou."* Vynikajúci objav. Krstné meno zakladateľa sme sa nedozvedeli, priezvisko bolo trochu skomolené no bola to prvá písomná správa o slovenskom skautskom oddiele v Prešove. Dokonca sme zistili, že Macejko, správne Matisko bol americkým Slovákom a navyše i legionárom. Pracoval s chlapcami nižších tried, teda so skautskou vekovou skupinou. Táto škola bola ako československá otvorená 17. marca 1919 a vyučovanie v nej bolo prerušené len na dobu približne jedného mesiaca počas trvania Slovenskej republiky rád. Presné obdobie existencie oddielu sme stále nevedeli, len to, že naozaj vznikol v roku 1919. Dodnes netuším prečo, no prestali sme pátrať ďalej. Asi vtedy tento objav dostatočne upokojil našu bádateľskú túžbu.

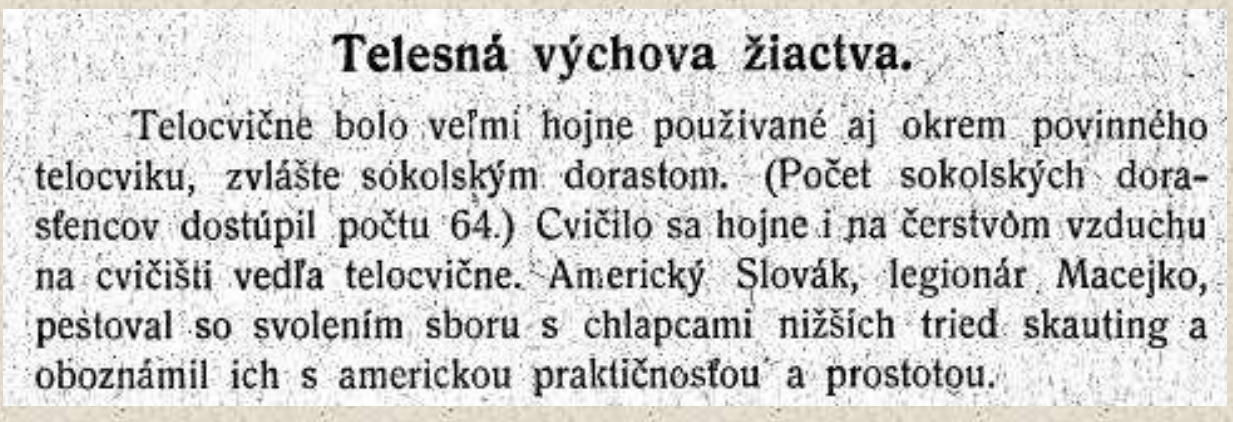

Telesná výchova žiactva.

Telocvične bolo veľmi hojne používané aj okrem povinného telocviku, zvlášte sokolským dorastom. (Počet sokolských dorasťencov dostúpil počtu 64.) Cvičilo sa hojne i na čerstvôm vzduchu na cvičišti vedľa telocvične. Americký Slovák, legionár Macejko, pestoval so svolením sboru s chlapcami nižších tried skauting a oboznámil ich s americkou praktičnosťou a prostotou.

Prešlo opäť pár rokov a pri listovaní samizdatového časopisu Arch-scout z roku 1983, ktorý vydávali českí a slovenskí skautskí historici, zberatelia a pamätníci, sme narazili na jeden nenápadný, samostatný odstavec, akoby vytrhnutý z kontextu článku na danej strane. Písalo sa v ňom toto: *„Prešovští skauti vzpomínají na zakladatele svého prvního oddílu. Roku 1890 vystěhoval se z Miklušova na Slovensku do Ameriky Michal Mališka a usadil se v Pensylvánii v městě Duquesne. Tam se mu narodil syn, též Michal, který ve 12 letech svého věku vstoupil do skautského oddílu v Duquesne. Na začátku války tento mladý muž opustil Ameriku, aby vstoupil do československých legií ve Francii. Po válce navštívil rodnou obec svého otce. Navštívil také Prešov, kde po nějakou dobu pracoval v YMCA. Zde založil skautský oddíl, ale za krátkou dobu vrátil se zpět do Ameriky. Je to*

jedinečný případ, kdy skautský oddíl v Československu byl založený a vedený Američanem." Celá záhada okolo zakladateľa oddielu sa doplnila o ďalšiu podstatnú časť. Aj keď autor príspevku meno trochu skomolil, je samozrejmé, že v ňom ide o Michala Matiska. Trochu nesedí informácia o tom, že ako 12 ročný vstúpil do skautingu. Ten predsa vznikol v USA až neskôr, no v tomto prípade to ani tak nie je podstatné. Skoro totožný článok sme objavili aj v časopise Buď pripravený z roku 1923. Príbeh, ako to bolo uvedené v časopise rozprával zástupca náčelníka amerických skautov R. K. Smith na stretnutí v Prahe. Článok je rozšírený o túto časť: *„V Prešove založil oddiel skautov, pozdejšie ho však rozpustil a odišiel nazpät do Ameriky, kde za nejaký čas zomrel. Tým sa stalo, že oddiel v Prešove sa pomaly rozpadával. — Keď pozdejšie košickí skauti vyslali do Prešova delegáciu, aby utvorila tam oddiel, bola táto veľmi udivená, že v Prešove sú už skauti! Bývalý oddiel bol zorganizovaný a rozšírený. Je to jedinečný prípad, kde skautský oddiel v Československu, bol založený a zorganizovaný Američanom ako oddiel amerických skautov, jeho utvorenie nebolo však Americkej organizácii ani ohlásené. Mr. R. K. Smith, zná túto historku od samého Michala Matisku, ktorý bol jeho dobrým priateľom."* Boli to ďalšie zaujímavé príspevky, ktoré ešte viac podnietili naše bádanie.

Už o pár dní sa nám podarilo na internetovom portáli Československej obce legionárskej nájsť časť prepisu osobného spisu legionára, amerického Slováka Michala Matiska. Hneď potom sme si z Vojenského ústředního archivu v Prahe vyžiadali jeho kompletnú vojenskú zložku, ktorá obsahovala legionárske karty a spisy. A ešte naviac aj jeho civilnú fotografiu, čo je na vojenskú zložku z tohto obdobia veľmi nezvyčajné. Z týchto dokumentov sa nám podarilo zistiť zaujímavé informácie. Pred vstupom do légií slúžil v americkom námorníctve na vojnovej lodi USS New Jersey. V Pennsylvánii býval aj s rodičmi v meste Duquesne (časť Pittsburghu) na 1st. street 414. Mal tmavé vlasy, vysoké čelo a bol strednej postavy. Mal špicatý nos a malé ústa. Takto ho opísali vo vstupnom formulári. Michal vstúpil k československým dobrovoľníkom v Pennsylvánii 6. júla 1918 a 26. júla bol už zaradený do 22. pešieho pluku Československých légií vo Francúzsku v hodnosti vojaka. V civilnom živote bol ako sám uvádza „bezdrotní operátor", čiže telefonista alebo telegrafista. Dňa 2. novembra 1918 bol povýšený na desiatnika a 4. januára 1919 sa so svojou jednotkou prekročili hranice mladého Československa. V československých légiách slúžil do 1. septembra 1919, kedy bol v hodnosti čatára uvoľnený. Po uvoľnení z légií býval Michal v Prešove. Podarilo sa nám zistiť, že býval na Kalvarijskej ulici číslo 5. Veľmi cenný a zaujímavý poznatok o Michalovej vojenskej kariére priniesla aj americká kniha PENN STATE IN THE WORLD WAR 1917 – 1918, ktorá opisuje osudy vojakov z Pennsylvánie v 1. svetovej vojne. O Michalovi Matiskovi píše: *„4. Decembra 1916 narukoval k U. S. Navy a 20. júla 1917 bol prepustený pre zdravotné dôvody. Matisko nemohol pre predchádzajúce zdravotné dôvody vstúpiť do iných zložiek, no hľadal prvú príležitosť pripojiť sa k bojovým silám v Európe. V dôsledku toho sa pripojil k 1. československej divízii, 23. streleckému*

M. MATISKO

pluku v Bordeaux v júli 1918. Výcvik prebiehal v St. Maixent. Matisko na tomto mieste cvičil v dôstojníckej škole a 2. novembra bol povýšený na desiatnika a 4. decembra 1918 na rotmajstra pechoty. Slúžil v telefónnom a v spojovacom oddiele. Dňa 4. januára 1919 Matisko prekročil talianske hranice s československými jednotkami a odtiaľ putoval do Čiech. Dňa 14. januára 1919 dosiahli Český Heršlák a 1. júna sa Matisko zúčastnil boja medzi československými jednotkami a Maďarmi pri Nových Zámkoch. Bol ranený v jednej z bitiek s Maďarmi a prevezený do nemocnice v Prahe a neskôr do Prešova v Československu. Po odchode z nemocnice a armády bol členom YMCA v Prešove a v Košiciach. Matisko sa neskôr vrátil do USA." Kniha obsahuje aj vzácnu Michalovu fotografiu zrejme ako telefonistu po prevelení k 23. pluku.

Dňa 14. augusta 1920 nastúpil Michal vo francúzskom prístave Le Havre na loď S.S. Lafayette a 23. augusta sa vylodil v prístave v New Yorku, o čom svedčí prístavný záznam. Čo je zaujímavé, uvádza sa v ňom, že sa do Ameriky vrátil aj s manželkou Rose. O jeho manželke a ich manželstve sa nám nepodarilo zistiť žiadne iné informácie. Možno pochádzala Rose zo Slovenska a išlo len o pomoc s jej jednoduchšou emigráciou do Ameriky alebo sa Michal inšpiroval samotným Lordom Baden-Powellom s Olave a bol to pekný a romantický príbeh zoznámenia sa a svadby na palube parníka Lafayette. Ktovie.

Rose a Michal Matiskovci na fotografiách po príchode do prístavu Ellise Island v New Yorku 23. augusta 1920.

Výraznou pomôckou pri bádaní bola dobová tlač. Dozvedeli sme sa, že Michal bol už v roku 1918 aktívnym skautským vodcom v Duquesne. Pred svojim prihlásením sa do Československých légií mal založiť nový skautský oddiel č. 3 v Ingrame, mestskej časti Pittsburghu a plánoval zorganizovať 50-členný skautský tábor na pomoc farmárom. To všetko už nestihol.

Michal Matisko žiaľ veľmi krátko po návrate domov do USA zomrel. Bolo to 7. februára 1921 v meste Cactus (iný zdroj uvádza miesto úmrtia Tucson) v Arizone. Pochovaný je na McKeesport and Versailles Cemetery v Pittsburghu.

S týmito všetkými údajmi sme začali pátranie aj po jeho príbuzných a ďalších materiáloch, ktoré sa po ňom mohli zachovať. Pomocou komunikačných kanálov a sociálnych sietí sa nám podarilo spojiť s nositeľmi rovnakého priezviska, no žiaľ žiaden z nich si nebol vedomý toho, žeby bol Michal Matisko jeho predkom. Tým sa nám kapitola okolo zakladateľa a dejín 1. skautského oddielu v Prešove takmer celá uzavrela.

Aký bol bližší osud skautského oddielu neskôr v roku 1920, po odchode Michala Matiska sa nám teraz nepodarilo zistiť, no zrejme toto obdobie skutočne prežil až do roku 1921, keď sa začal skauting v Prešove výrazne vzmáhať.

To že slovenské skautské oddiely vznikali v roku 1919 aj v iných mestách je veľmi pravdepodobné. Pravdepodobný je vznik oddielu v Banskej Bystrici, Nitre aj Trenčíne. Práve v Trenčíne sa predpokladá, že oddiel neoficiálne obnovili jeho členovia z čias Uhorska už v roku 1919 pod vedením Františka Tisa. Chýbajú však hodnoverné dobové archívne zdroje, ktoré by mohli tieto tvrdenia potvrdiť.

Zdroje a použitá literatúra:

Archív Historickej komisie SLSK

Archív Východoslovenskej skautskej oblasti

Český vojenský archív v Prahe

Archív Československej obce legionárskej v Prahe

Archív skautského střediska Jaroměř

Archív Skautského institútu v Prahe

ARCH SCOUT č. 15, SPOMIENKY KARLA TYLŠE, 1983

A ZSOLNAI M. KIR. ÁLLAMIFOREÁLISKOLA 1917-1918, Bozzay Zoltán Igazgató, Žilina

ČASOPIS BUĎ PRIPRAVENÝ, ROČNÍK 1, č. 2, 15. október 1922, Žilina

ČASOPIS BUĎ PRIPRAVENÝ, ROČNÍK 1, č. 8-10, 1. august 1923 Žilina

ČASOPIS SLOVENSKÝ SVET, 1924

ČASOPIS VŮDCE č. 3, 28. február 1920, Praha

KRONIKA ČESKOSLOVENSKÉHO SKAUTSKÉHO HNUTÍ DO ROKU 1990, Bruno Břečka, Brno 1999

NOVINY SLOVENSKÝ DENNÍK, 12. február. 1920

NOVINY SLOVENSKÝ UČITEĽ, 1. december 1921, Žilina

NOVINY BUDAPESTI HIRLAP, 4. november 1926, Budapešť

NOVINY DRUŽINA ČESKOSLOVENSKÝCH LEGIONÁRŮ, č. 18, 14. máj 1920, Praha

NOVINY THE PITTSBURGH PRESS (Pittsburgh, Pennsylvania) 20. apríl 1918

NOVINY THE PITTSBURGH PRESS (Pittsburgh, Pennsylvania) 14. február 1921

NOVINY THE PITTSBURGH PRESS (Pittsburgh, Pennsylvania) 11. máj 1918

NOVINY PITTSBURGH DAILY POST (Pittsburgh, Pennsylvania) 19. jún 1918

PENN STATE IN THE WORLD WAR, THE PENNSYLVANIA STATE COLLEGE STATE COLLEGE, Pennsylvania. 1921

SKAUTSKÁ PRÍRUČKA, V. Cvengroš a L. Janza, 1929 Košice

VÝROČNÁ SPRÁVA ŠAFÁRIKOVHO ČESKOSLOVENSKÉHO ŠTÁTNEHO REÁLNEHO GYMNÁZIA V PREŠOVE, Prešov 1920

https://www.atletika.sk/

https://heritage.statueofliberty.org/passenger